

Waterschap
Rivierenland

*sterke dijken
schoon water*

Nieuwsbrief waterschapsprojecten

Werelderfgoed Kinderdijk

3 • 2020

Beste lezer,

In deze nieuwsbrief leest u over de ontwikkelingen rondom het J.U. Smitgemaal en andere projecten binnen het Werelderfgoed Kinderdijk. Zo informeren wij u over de voorkeursalternatieven voor de verschillende watersysteemmaatregelen binnen het Gebiedsprogramma A5H. Deze maatregelen betekenen een historische wijziging in het huidige watersysteem van de Overwaard en Nederwaard. Het gebiedsprogramma heeft als doel om een robuust en klimaatbestendig watersysteem te realiseren voor de komende 50 jaar.

J.U. Smitgemaal in Kinderdijk

De afgelopen periode zijn we bezig geweest met de voorbereiding van de renovatie van het J.U. Smitgemaal zoals in februari 2019 bestuurlijk is besloten. Het gemaal uit de jaren '70 vertoont naast de nodige bouwkundige gebreken ook gedateerde isolatie van zowel de gevel als het dak waardoor het toelaatbare geluidsniveau wordt overschreden. We gaan het gemaal renoveren en elektrificeren; twee dieselmotoren worden vervangen door elektrische motoren. Eén dieselmotor blijft. Op het moment dat de maatregelen uit het Gebiedsprogramma zijn uitgevoerd,

krijgt deze een museale functie en is dan overbodig. Op dit moment loopt de vergunningsaanvraag bij de gemeente. Dit voorjaar kunnen we de opdracht gaan aanbesteden zodat we medio 2020 kunnen starten met de uitvoering. De uitvoering gaat 1,5 jaar duren. Hier ziet u impressiebeelden hoe het gemaal er na de renovatie uit komt te zien.

In de renovatie houden we er rekening mee dat er een beleevingsruimte kan komen. Het waterschap heeft namelijk de wens om het J.U. Smitgemaal onderdeel te laten worden van het entreegebied van Kinderdijk door er een beleevingsruimte over modern waterbeheer aan toe te voegen. Naar verwachting neemt het bestuur van het waterschap hier in 2020 een besluit over.

Capaciteitsuitbreiding Elshoutsluis

Afgelopen najaar zijn er drie nieuwe pompen geplaatst in de Elshoutsluis. De Elshoutsluis zorgt ervoor dat water kan uitstromen naar de Lek. Maar bij hoge rivierwaterstanden kon deze uitstroom niet plaatsvinden. Tot voor kort werd het water dan de Hoge Boezem van de Overwaard ingestuurd waar het blijft tot het rivierpeil weer is gedaald. Het

maximale peil op de Hoge Boezem wordt echter verlaagd om omliggende kades te ontlasten. Als compensatie voor het verlies van waterberging in de Hoge Boezem, is de pompcapaciteit in de Elshoutsluis verdubbeld naar 1.500 m³/min. Dit is gelijk aan de capaciteit van het Kokgemaal, waardoor dit gemaal ook bij hoge rivierwaterstanden kan blijven doormalen.

Stand van zaken watersysteemmaatregelen

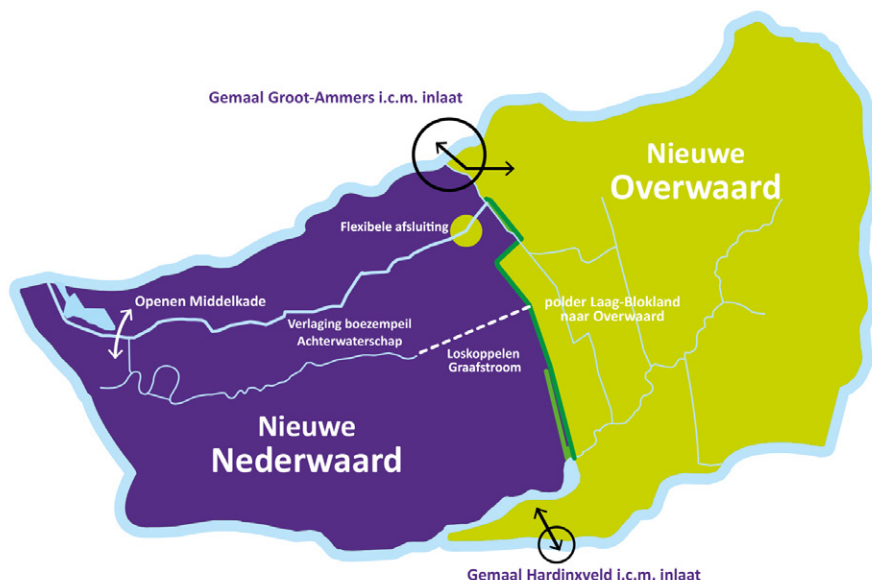
Nieuwe indeling van het gebied

De Overwaard en Nederwaard voeren al eeuwen het water af naar Kinderdijk. Deze afvoer verloopt steeds moeilijker door toename van neerslag, de lange afstand, opstuwende wind en hogere rivierwaterstanden. Hierdoor ontstaan veel ongewenste peilfluctuaties en grote

verschillen in boezemwaterstanden. In 2050 zal als gevolg van klimaatverandering een grotere waterafvoercapaciteit nodig zijn om wateroverlast te voorkomen.

Bovendien is nu en in de toekomst meer wateraanvoer van betere kwaliteit nodig in periodes van droogte. Door het

realiseren van een afsluitmiddel in het Achterwaterschap en een opening in de Middeldkade, ontstaat een nieuwe indeling van het gebied van de Overwaard en Nederwaard. Hierdoor zijn de waterpeilen beter beheersbaar en dankzij een verlaging van het waterpeil hoeven minder kades versterkt te worden.

Flexibel Afsluitmiddel Achterwaterschap

Het flexibele afsluitmiddel wordt de nieuwe knip tussen de Overwaard en Nederwaard. Een multifunctioneel kunstwerk bestaande uit een sluis, vier kantelstuwen en een vispassage. In elk geval zal tot 2035 een deel

Opening Middelkade

De Middelkade is de huidige scheiding tussen de Overwaard en de Nederwaard en is van cultuurhistorische waarde binnen het Werelderfgoed Kinderdijk. Over de kade loopt het fietspad tussen Alblasserdam en Kinderdijk. Een opening van circa 100 meter aan het einde van de Middelkade, nabij het huidige schutsluisje, is nodig omdat het Kokgemaal van de Overwaard na 2025 ook de Nederwaard moet bemalen. Het J.U. Smit-gemaal en de boezem langs de molens van de Nederwaard is namelijk op termijn te klein. Het openen van de Middelkade is de maatregel met het minste effect op het Werelderfgoed. Het gevolg is wel dat het peil van het Achterwaterschap met 15 cm verlaagd moet worden. Zie 'Peilbesluit Achterwaterschap'. Andere maatregelen om de capaciteit van de Nederwaard te

vergroten, zouden een zeer grote impact op het Werelderfgoed hebben. De afgelopen maanden is voor deze maatregel een aantal alternatieven onderzocht die ook de fietsverbinding in stand houden. Er is zowel een permanente opening in de vorm van een brug onderzocht als een 'te openen' Middelkade bestaande uit een brug met daaronder 20 kantelstuwen die opengaan als het nodig is. De 'te openen' Middelkade is een nieuwe variant, die op verzoek van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE) onderzocht is. Dit kunstwerk zou echter meer dan de helft van het jaar open moeten gaan en met drie andere grote kunstwerken in verbinding moeten staan. Het watersysteem wordt daardoor kwetsbaarder in plaats van robuust. Bovendien past dit niet in het verhaal van het 'ingenieuze watersysteem' van

Werelderfgoed Kinderdijk. Tot slot is deze maatregel ruim vijf keer duurder dan een brug. Om deze redenen is in overleg met de RCE besloten om dit alternatief af te laten vallen.

Omgeving

Bij de bewoners is er draagvlak voor een brug zolang deze past in een landschapelijke omgeving. Dat kan voor zowel de groene plaatbrug (zo weinig mogelijk zichtbaar) als de liggerbrug, wat een nieuw zichtbaar element in het verhaal van Kinderdijk kan zijn.

Gekozen voorkeursalternatief

De voorkeur gaat uit naar een stalen liggerbrug als oeververbinding. Vooralsnog zonder groen karakter aangezien hier zeer beperkt ruimte voor is en het is bovendien zeer moeilijk om in stand te houden.

van de Overwaard nog steeds via het Achterwaterschap naar Kinderdijk het water moeten kunnen afvoeren. Daarvoor zijn de 4 kantelstuwen nodig. Ook daarna zal het nog nodig zijn om de Overwaard van voldoende zoetwater te kunnen voorzien. Het flexibele afsluitmiddel zal in beide richtingen passeerbaar zijn voor de scheep-/recreatievaart, schaatser en vissen. Het Achterwaterschap is ook

een kanoroute. Daarom zullen er op- en uitstap voorzieningen aangelegd worden aan weerszijden van het kunstwerk.

Omgeving

Tijdens bijeenkomsten is met belanghebbenden gesproken over het ontwerp en de locatie van het afsluitmiddel. Vooral het opnemen van de huidige gebruiksfuncties in het ontwerp van het afsluitmiddel werd als belangrijk bevonden.

Gekozen voorkeursalternatief

Inmiddels is een aantal locaties onderzocht waar het kunstwerk zou kunnen komen. Al snel bleek de voorkeurslocatie nabij de Ammersche boezem, aan het eind van het Achterwaterschap te zijn. Dit in verband met de bereikbaarheid en de gunstige locatie bij eventuele toekomstige kadeversterkingen.

Aanleg rietmoeras

In de Hoge Boezem van de Overwaard heeft het waterschap de afgelopen jaren met bagger uit het zgn. Achterwaterschap een rietmoeras eiland aangelegd. Eind 2018 was hiervan de ruwbouw gereed. Afgelopen najaar zijn we gestart met de

inrichting van het rietmoeras. In de periode 2020 tot 2023 maken we dit af. Inrichten bestaat vooral uit het graven van watergangen, bestrijden van wilgen en het planten en zaaien van riet. Ieder jaar komen we hierdoor dichterbij het einddoel.

Peilverlaging Achterwaterschap

We willen het boezempeil met 15 cm verlagen. Dit is nodig omdat het Kokgemaal in Kinderdijk na 2025 de Nederwaard moet bemalen. Zodoende moet het peil van het Achterwaterschap worden verlaagd naar het peil van de Nederwaard. Het nieuwe waterpeil treedt overigens pas in werking op het moment dat de andere maatregelen in het hoofdwatersysteem en eventueel benodigde compenserende maatregelen zijn gerealiseerd. Dat zal dus pas na 2025 zijn.

Afgelopen zomer heeft het ontwerp peilbesluit 'verlaging boezempeil Achterwaterschap' ter inzage gelegen. Hierop zijn twee zienswijzen binnengekomen. Deze gaan over de effecten en de bijbehorende mogelijke compenserende maatregelen voor:

1. De molens van de Overwaard in Kinderdijk,
 2. De waardevolle natuurwaarden in de teen van de dijk aan de polderzijde en in de boezemlandjes.
- De effecten op de molens zijn duidelijk. Het aantal potentiële maaldagen wordt

gehalveerd. Twee compenserende maatregelen worden hiervoor onderzocht: het aanpassen van de molens en het verlagen van het peil op de Hoge Boezem van de Overwaard. Het onderzoek naar deze twee maatregelen loopt nog.

De uitkomsten van met name de natuuronderzoeken over de effecten en mogelijke compenserende maatregelen komen pas eind 2020 beschikbaar. Er is namelijk aanvullend veldonderzoek nodig dat seizoensgebonden is.

De uitwerking van de effecten en compenserende maatregelen doen we samen met de betreffende belanghebbenden en gebiedspartners in het gebied zoals de SWEK, de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE), Staatsbosbeheer en de Provincie. Zodra we de resultaten van de verschillende onderzoeken hebben, zullen we dit met u delen tijdens een informatiebijeenkomst. Naar verwachting eind 2020.

Meer informatie

Deze nieuwsbrief is een uitgave van Waterschap Rivierenland. Voor vragen over de inhoud van deze nieuwsbrief kunt u contact opnemen met Allard Koopal: 06-27061821, e-mail a.koopal@wsrl.nl

Actuele informatie over deze projecten vindt u op: wsrl.nl/a5h

Waterschap Rivierenland
Postbus 599
4000 AN Tiel
(0344) 649090
www.waterschaprivierenland.nl

Volg ons op
 @wsrivierenland
 Waterschap Rivierenland